

REFUGIATS DE GUERRA

Reptes en la gestió i integració social

Judit Serra
Treballadora Social Ajt Igualada
Voluntaria Projecte Xeflis Juliol 2017

Amb el suport

REFUGIATS I NECESSITATS SOCIALS

Quan arribem al Centre porto els cabells llargs i deixats anar. De tant en tant me'ls recullo en una cua o un monyo. Grècia viu el desballestament de l'estat del benestar: Pensions retallades, privatitzacions, retallades en les ajudes socials i la despesa sanitària. Carrers i edificis deixats anar. De tant en tant una cua que és una manifestació i un monyo de persones arribades de la por, els immigrants, els refugiats.

Arribem al Wellcommon. Un edifici estret i alt, un antic hospital al mig d'un barri popular grec. Pel que anem observant, el Centre acull a les persones més vulnerables: mares amb fills petits, persones amb malalties cròniques, persones amb discapacitats, persones grans. Hi havia una proporció força alta de persones adultes soles i de famílies amb un únic progenitor amb fills petits. Les procedències de les persones acollides eren diverses, sobretot Síria, Kurdistan, Afganistan, Somàlia, Eritrea, Congo...

Troblem a aquestes persones en un moment de transició de la seva identitat, els seus punts de referència a partir dels quals es construeix, han canviat o no hi són. Les vivències traumàtiques acumulades en els darrers anys, situacions de perill, violència, guerra, dols, marxar amb pressa del país d'origen, jugar-se el físic en aquest camí... Hem de tenir en compte que la persona en situació de cercar refugi es troba en un moment de vulnerabilitat personal per aquesta transformació que es gesta, i on ella mateixa potser encara no es reconeix. La por a la pèrdua o dissolució provoca aferrar-se a detalls quotidians de manera absoluta i radicalitzar algunes posicions.

Entenent l'ésser humà com a ésser social parlaré de les necessitats socials d'una persona en un context actual. I afegiré algunes especificitats com a persona refugiada. Seran algunes pistes o ingredients a tenir en compte en un pla que vulgui treballar la inclusió.

Al Centre es donava atenció, sobretot, a les necessitats socials bàsiques: alimentació, sostre i higiene. Hi havia un servei d'atenció sanitària bàsica, un d'atenció social bàsica (sobretot per fer les primeres acollides), una

educadora pels infants, un equip de traductors, conserges, personal de neteja i persones voluntàries.

Abans de res deixar clar el meu agraïment al Centre i als seus treballadors. Gràcies a ells va ser possible acollir a totes aquelles persones. Ells van ser víctimes també del sistema, les coses sempre es poden fer millor i d'això es tracta. En aquesta estona si sentiu que hi ha certa crítica que sigui per millorar-nos.

En el tema **alimentari**, els residents al centre havien de menjar els menús que s'oferien. L'opció a rebre altres aliments no es contemplava. El menjar venia de l'exterior amb un servei de càtering que el distribuïa en el menjador. Els residents rebien també uns diners mensuals proporcionats pel govern en concepte de manutenció. D'aquests, es descomptava la part proporcional de l'alimentació rebuda.

En la vida quotidiana, el fet de preparar els àpats, anar-los a comprar i cuinar-los, suposa una part important del temps de triar, compartir amb altres persones dels establiments..., el fet de preparar els àpats cobreix un temps important per a una persona que té tant de temps disponible per la cura de la seva família, sobretot quan hi ha fills. Poder triar quin menú ofereixes als teus fills permet mantenir uns costums i gustos del teu país i no haver de fer un canvi radical. El tema del menjar, en alguns casos, suposava una font de conflicte. L'avorriment en quant a la monotonia dels menús, haver de menjar aliments poc valorats, la manera de cuinar tant diferent a la pròpia, les suposades diferències que feia el personal cap a alguns residents...

En el tema del **sostre**. Les condicions en què viuen els refugiats al centre, els permet gaudir d'un espai temporal. Una habitació o dues si hi ha força família. Altres vegades a compartir si ets una persona sola. L'habitatge amb les teves poques pertinences, llit i armari és fa difícil de sentir com el teu espai. La vivenda és un espai on aixoplugar-se, on compartir, on rebre, on estar, on posar els teus records. Vaja! És força més que un lloc on dormir i despertar-se.

Pel que fa a la **higiene** algunes habitacions disposaven de bany propi i altres compartit al passadís. La bugaderia era un espai comú, organitzada amb torns per facilitar-ne l'ús. En aquest espai s'havia donat més d'una discussió ja que les maneres de fer de les persones que en feien ús de vegades no

coincidien amb l'organització, la norma, el sentit comú o la convivència amb els altres. Els espais comuns del Centre eren netejats, diàriament, per personal contractat per a aquest fi.

L'atenció sanitària del centre es basava en un reconeixement bàsic fet per una infermera. Aquesta estava disponible per emergències lleus, dins el propi horari, o cites concertades en les quals el que podia fer era derivar cap a entitats o ONG's, com ara Metges Sense Fronteres on hi havia especialistes. Necessitat de continuar el tractament mèdic prescrit i disposar dels medicaments pertinents. En algun cas vam trobar dificultats per continuar el tractament mèdic prescrit al país d'origen. Un cas, per exemple, d'una nena amb diabetis on la família no podia costejar la insulina. O fer unes proves oftalmològiques molt específiques.

L'atenció social era bàsica en la primera acollida de la persona que arribava al Centre. La història personal i/o familiar si era possible la comunicació. L'atenció social no es traduïa en una pla de treball individual i/o familiar. No es treballava per objectius a curt o mig termini. Els professionals del Centre vivien el seu dia a dia amb la sensació de que treballaven en una situació d'emergència. I això es reflectia en aquesta dificultat de planificar, de coordinar-se, d'establir aliances amb altres serveis o recursos de la comunitat, d'iniciar projectes a mig termini, de vetllar per unes normes clares, de crear espais de capacitació dels residents, promoure espais de relació, d'escolta. L'atenció es basava en cobrir allò més bàsic i immediat. La nostra impressió era que allà es podia fer un treball més continuat, de crear una cultura que millorés als residents en els seus aspectes emocionals, de formació i informació sobre el país acollidor. Que dotés de sentit el seu temps. De personalitzar els seus expedients. La sensació de no emergència es constata quan sabies que hi havia famílies que feia vuit mesos que esperaven alguna notícia del seu possible reagrupament cap a un altre país on hi havia la resta de la família.

Des de l'atenció social, el Pla de treball hauria d'incloure i/o tenir en compte les següents necessitats:

Necessitat d'Educació i d'Ocupació. Aprendre, formar-se, conèixer la llengua del país receptor, els costums,... Ocupar-se, treballar, per donar sentit, per guanyar diners per intercanviar per bens útils, necessaris,

desitjats. A Grècia es facilitava als infants anar a unes classes, fora del Centre, on aprenien grec, anglès i matemàtiques. Dins el Centre, amb el suport de voluntariat, es feia grec i anglès, per a adults i per a infants. Els voluntaris i voluntàries vam obrir espais de capacitació: com fer un currículum, com cercar feina a Grècia, trets de la cultura grega, ... Es va intentar treballar aquests temes de manera coordinada amb el Centre però no va poder ser.

Necessitat de Pertinença, d'estar amb la família propera. Les famílies es dispersen quan han de marxar del país. Es prou traumàtic deixar el territori a la força que s'agreja quan la persona no pot decidir amb qui, on i com pot marxar. El dret al reagrupament es veu força dificultat per les restriccions de les normes administratives i la lentitud del sistema, que en el cas grec, s'alenteix força més. Necessitat de trobar un grup d'iguals.

Necessitat de crear **espais amb sentit on la persona es reconegui**, es senti tranquil·la i en pau. Oferir **espais d'intimitat**. El Centre permetia, durant el dia i fora dels espais dels àpats, la visita de persones no residents. Hi havia el cas de dues germanes, una d'elles havia perdut el seu nadó feia poc i estava esperant a poder-lo enterrar (Va passar una setmana sencera a aconseguir els permisos pertinents). Aquesta dona es trobava molt malament, estava en situació de dol, la única persona que tenia era la seva germana que per raons administratives no havia aconseguit passar a la península amb l'estatus de refugiada i vivia en un centre proper per a persones sense aquesta documentació (Squots). No podien estar juntes en una situació com aquesta, llevat d'unes hores al dia.

Necessitat **de Comunicació**, d'explicar, explicar-se, donar sentit al que es viu. Necessitat d'Affected. Necessitat de donar i rebre. La nostra entrada va ser molt valorada pels residents, els miràvem als ulls amb franquesa i els tractàvem amb afecte i respecte.

Necessitat **de confiança, de respecte**. Sentir-se mirat i **valorat** com a persona. De vegades al centre alguns professionals, cansats, no podien mantenir amb tothom aquesta premissa d'actuar amb confiança en vers la persona i es tendia a tractar-la com un infant. És important per les persones que han viscut situacions traumàtiques restablir vincles de confiança. Emprendre una mirada cap al futur des del respecte i la motivació i no des de la ràbia.

Necessitat de **ser informat** de la seva situació legal en el país on està i de les possibilitats que té. Necessitat de que els tràmits del seu destí tinguin una resolució i tramitació breu i clara.

Necessitat de **reconeixement dels drets**.

Però principalment, si no hi ha una sentència judicial de privació de llibertat, la necessitat a la lliure **mobilitat**.

Un conte mexicà explica que les trenes alliberen les penes, permeten que aquestes llisquin avall i no es quedin embullant el cap i el cor. Vaig tornar a casa amb el cap ple de trenes. Me les va fer una dona de Camerun, la Florence.

Gràcies a l'equip de voluntaris i voluntàries amb qui vaig compartir, gràcies a la meva filla Elba per portar-m'hi i gràcies a totes les persones residents per la paciència que va tenir.

Agraeixo al Jordi Tolrà i a la Fundació ACSAR l'oportunitat de mostrar la meua veu avui aquí.